

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук

Ковальної Ольги Вікторівни на дисертацію

Мартінова Євгена Олександровича

на тему «Закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання», представлену до захисту в спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань зі спеціальності 081 Право

Ступінь актуальності обраної теми

Відповідно до ст. 129 Конституції України суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права. Серед основних засад судочинства є: 1) рівність всіх учасників судового процесу перед законом і судом; 2) забезпечення доведеності вини; 3) змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості. У зв'язку із цим Україна, як демократична та правова держава, повинна вживати дієвих заходів для того, аби такою й залишатися, навіть попри збройну агресію російської федерації. Саме тому в таких умовах надзвичайно важливо підтримувати розвиток країни, спрямований на європейську інтеграцію. Потребує якісної трансформації правових й організаційних засад також функціонування системи кримінальної юстиції, невід'ємною складовою якої є оновлене кримінальне процесуальне законодавство, зокрема в частині здійснення кримінального судочинства. Однією із новел реформованого кримінального судочинства є стадія підготовчого провадження, трансформована зі стадії попереднього судового розгляду.

За результатами підготовчого судового засідання суд має право прийняти рішення про закриття провадження у випадку встановлення підстав, передбачених п. 5–8, 10 ч. 1 або ч. 2 ст. 284 КПК України. Однак, визначаючи такий перелік підстав, законодавець обмежує суд в оцінці та дослідженні доказів, що підтверджують статистичні дані. Зокрема, відповідно до стану розгляду кримінальних проваджень місцевими загальними судами, проаналізованих Верховним Судом, 2018 року до таких судів надійшло 894,3 тис. матеріалів кримінального провадження, з них 12,5 тис. – закрито за результатами підготовчого провадження; 2019 року – 898,1 тис. (14,2 тис.); 2020 року – 915,4 тис. (17,5 тис.); 2021 року – 943,1 тис. (16,8 тис.). Із закриттям кримінального провадження місцеві загальні суди розглянули на 18,8 % більше справ, або близько 75 тис. кримінальних проваджень за останні роки; їх частка від кількості тих справ, провадження в яких закінчено, становила 22,8 %, стосовно 547 осіб, або 15,7 % від кількості тих, щодо яких вироки скасовано

Таким чином, аналіз судової практики засвідчив неоднозначність постановлення судами рішень в однотипних кримінальних провадженнях за результатами проведення підготовчого засідання, що зумовило постановлення судом незаконного рішення й засвідчило відсутність єдиного механізму прийняття судових рішень під час закриття кримінального провадження судом у підготовчому судовому провадженні. Саме тому обрана для дослідження проблема має сьогодні надзвичайно важливе значення.

На думку опонента, **актуальність теми представленою дослідження** не викликає сумнівів, адже воно зумовлене потребами не лише теоретичного осмислення важливої наукової проблеми, а й вимогами сучасної практики закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ відповідно до наукових програм, планів, тем, зокрема: Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки (Указ Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021), Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р). Робота відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454) і Пріоритетним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23). Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ 28 грудня 2021 року (протокол № 28).

У роботі були використані загальнонаукові та спеціальні методи, які дали змогу оптимально врахувати специфіку об'єкта й предмета дослідження, зокрема: діалектичний метод використано з метою вивчення та обґрунтування сутності й змісту правових категорій та явищ, їх елементів, а також формулювання понятійного апарату в контексті теми дисертаційного дослідження (розділи 1–3); історико-правовий – під час аналізу становлення та розвитку інституту закриття кримінального провадження судом і законодавчої регламентації кримінальних процесуальних підстав закриття кримінального провадження судом (підрозділи 1.1, 2.1); системно-структурний – надав можливість структурувати роботу, надати кримінальну процесуальну характеристику інституту закриття кримінального провадження судом (підрозділ 1.2), висвітлити зміст підстав закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання (підрозділ 2.1), а також схарактеризувати особливості судових рішень у контексті предмета дослідження (підрозділ 3.2); порівняльно-правовий – для аналізу зарубіжного досвіду реалізації норм інституту закриття кримінального провадження судом і можливості його імплементації в національну кримінальну процесуальну й судову практики (підрозділ 1.3, розділи 2, 3); формально-логічний – під час аналізу джерел права, систематизації судового матеріалу, а також з'ясування проблемних питань окремих підстав закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання (підрозділ 2.2, розділ 3); соціологічні та статистичні – обґрунтовано низку сформульованих висновків і пропозицій, а також узагальнено вивчення кримінальних проваджень та матеріалів практики (розділи 2, 3).

Представлене дослідження висвітлило й вирішило низку теоретичних та практичних проблем закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання, формулювання обґрунтованих пропозицій, спрямованих на удосконалення судового процесу.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях

Дисертація вирізняється **науковою новизною**, оскільки є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексних досліджень особливостей закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання, у якому на основі опрацювання положень теорії кримінального процесу, аналізу судової практики сформульовано висновки, що дають змогу вирішити низку завдань практико-прикладного характеру, пов'язаних із реалізацією судом його процесуальних повноважень.

Можна загалом погодитись із авторською оцінкою новизни і визнати, що дисертантом уперше:

– концептуально доведено, що основними тенденціями перетворення змісту кримінальних процесуальних норм національного законодавства на сучасному етапі є їх гуманізація та прогресивна раціоналізація, що мають виявлятися одночасно й становити єдину перетворювальну систему, оскільки раціоналізація в окремих випадках може вступати в конфлікт із процесом гуманізації, а тому постала потреба праксеологізації інституту закриття кримінального провадження судом шляхом внесення змін і доповнень, спрямованих на створення умов, які забезпечують швидкий, повний та неупереджений судовий розгляд з тим, щоб жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу;

– деталізовано процедуру прийняття судового рішення під час закриття кримінального провадження судом у підготовчому судовому провадженні, основними етапами якої є: 1) з'ясування обставин кримінального провадження та встановлення підстав закриття; 2) попередня підготовка рішення з визначенням критеріїв й обмежень для його прийняття, оцінка підстав закриття з виконанням завдань кримінального провадження; 3) прийняття та документальне оформлення рішення (ухвала) з тлумаченням норм матеріального і процесуального права.

Певну новизну мають і результати, які вказують на удосконалення: критеріїв розподілу підстав закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання: фактичні (наявність достатніх відомостей в матеріалах кримінального провадження, що свідчать про можливість досягнення мети відповідної процесуальної дії, виключають наявність кримінального правопорушення або необхідність притягнення до кримінальної відповідальності чи застосування покарання) і правові (наявність або відсутність певних процесуальних обставин, що впливають на перебіг кримінального провадження; процесуальний документ (рішення), складений відповідно до встановлених законом вимог, що надає право суду закрити кримінальне провадження).

Цікава позиція автора щодо положення, яке дістало подальшого розвитку: обґрунтування виключення таких підстав закриття кримінального провадження на стадії підготовчого провадження, як звільнення особи від кримінальної відповідальності за ст. 45–47 КК України, позаяк суд має дослідити докази, що підтверджують винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення; досягнення податкового компромісу через втрату її актуальності, яка є підставою звільнення від кримінальної відповідальності (п. 3 ч. 2 ст. 284 КПК України).

Основні результати дослідження належним чином відображені у восьми наукових публікаціях, зокрема, чотири наукові статті – у фахових виданнях України в галузі юридичних наук, чотири тези виступів на наукових конференціях. Публікації повністю розкривають і вирішують завдання, що були поставлені в дисертаційному дослідженні. Все це дає підстави для висновку про належний рівень обґрунтованості основних положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їхню достатню за кількістю та змістовним наповненням репрезентативність.

Результати і положення дисертації, які виносяться на захист, відповідають всім вимогам положення про здобуття ступеня доктора філософії, є обґрунтованими та логічними, мають достатній ступінь наукової новизни та відображають практичне значення.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних та зарубіжних вчених, комплексним аналізом чинного законодавства, прикладами з вітчизняної судової практики. Насамперед дисертантом вивчено та проаналізовано значний масив наукових джерел як загальнотеоретичного, так і спеціального характеру, нормативних документів, які стосуються тематики дослідження. Під час викладення матеріалу цієї праці використано об'єктивну критику і тактовно виражений науковий стиль полеміки, зрозумілу мову авторських висловлювань.

Аналіз змісту дисертації дозволяє стверджувати, що в результаті проведеного дослідження автор досяг визначеної мети та надав відповіді на поставлені на початку дослідження завдання. *Метою* дослідження є розроблення та обґрунтування положень правового, організаційного й практичного спрямування, що пов'язані з процесуальним порядком закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій з удосконалення кримінального процесуального законодавства й судової практики його застосування.

Для досягнення наведеної мети було поставлено достатню кількість завдань (сім), які на підставі тексту дисертації та висновків до роботи було успішно вирішено та запропоновано шляхи вирішення теоретичних і практичних питань, пов'язаних з удосконаленням та врегулюванням питання закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання. Сформульовані висновки та пропозиції достатньо аргументовані, оригінальні,

відповідають вимогам сьогодення, не суперечать визнаним науковим постулатам та можуть бути застосовані на практиці.

Необхідно вказати на загалом правильне визначення автором роботи **об'єкта** та **предмета** дослідження, що дало змогу зробити свою наукову ідею цілісною, обґрунтованою та донести до наукової громадськості власні ідеї та пропозиції, а також уникнути формалізму й зробити наукову працю реальним внеском в науку криміналістики.

Достовірність одержаних наукових результатів обумовлена й тим, що сформульовані нові положення та власні висновки дисертанта не суперечать ustalеним, апробованим науковим положенням, які визнані сучасною наукою.

***Рівень виконання поставленого наукового завдання,
оволодіння здобувачем методології наукової діяльності***

У роботі представлено основні засади закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання, що охоплює: історико-правові передумови нормативно-правового регулювання інституту закриття кримінального провадження судом; кримінальну процесуальну характеристику інституту закриття кримінального провадження судом; зарубіжний досвід реалізації норм інституту закриття кримінального провадження судом; зміст підстав закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання; особливості застосування окремих підстав закриття кримінального провадження судом на стадії підготовчого судового засідання;

Окрім цього, дисертантом сформовано: особливості закриття кримінального провадження судом у підготовчому судовому провадженні; особливості судових рішень під час закриття кримінального провадження судом у підготовчому судовому провадженні.

Поставлені наукові завдання виконані на належному методологічному рівні, а дисертант оволодів необхідними для рівня доктора філософії компетенціями.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі може бути використано у:

– правозастосовній діяльності – для забезпечення єдиних підходів до застосування положень кримінального процесуального законодавства суддями, а також удосконалення їхньої діяльності щодо закриття кримінальних проваджень з визначених кримінальним процесуальним законом підстав (акт Головного слідчого управління Національної поліції України від 10.11.2022);

– науково-дослідній сфері – для подальшого дослідження питань цієї теми (акт Національної академії внутрішніх справ від 10.05.2023);

– освітньому процесі – під час підготовки лекцій, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з кримінального процесу, а також проведення різних видів занять за відповідною дисципліною в системі підвищення кваліфікації суддів і прокурорів (акт Національної академії внутрішніх справ від 16.05.2023).

На це вказують і розміщені в Додатках відповідні акти впроваджень (стор. 212-215).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому

Структура й обсяг дисертації. Визначені автором назви розділів і підрозділів загалом відповідають темі й поставленим задачам дослідження, відображають його логіку та послідовність здійсненого пошуку, спрямованість на досягнення поставленої мети, забезпечують його цілісність і завершеність. Робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (252 найменувань на 34 сторінках) і чотирьох додатків на 17 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 228 сторінки, з них основного тексту – 164 сторінки.

Анотація в стислій формі представляє основні тези дослідження, наводить перелік публікацій, у яких викладені основні результати представленого дослідження. Анотація викладена українською й англійською мовами (стор. 2-10).

У **Вступі** визначено об'єкт і предмет дослідження, наведено обґрунтування вибору теми дослідження, зазначені особисті внески дисертанта та інформацію про апробацію дисертації на профільних заходах (стор. 14-24).

Розділ 1 «Генеza, поняття та зарубіжний досвід закриття кримінального провадження судом» цілком логічно розпочинається із аналізу стану наукових досліджень проблем закриття кримінального провадження судом. В результаті проведеного аналізу дисертантом було встановлено, що генеza інституту закриття кримінального провадження судом на стадії підготовчого судового засідання характеризується такими історичними періодами: звичаєвий (VII–VI ст. до н.е. – XIII ст. н.е.); козацький (XIV ст. – початок XVIII ст.); імперський (XVIII–XIX ст.); радянський (з початку XX ст. – до 2012 року, відповідно до дії КПК 1960 року); сучасний (стор. 43-44).

У підрозділі 1.2. автор розглядає кримінальну процесуальну характеристика інституту закриття кримінального провадження судом. Зокрема, ним було сформовано авторське визначення поняття «закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання» під яким слід розуміти діяльність суду, спрямована на дотримання завдань кримінального судочинства, зокрема вимоги, щоб жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу та щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура шляхом встановлення визначених КПК України всіх обставин кримінального провадження в підготовчому провадженні й прийняття рішення про подальше припинення кримінального провадження відповідно до п. 2 ч. 3 ст. 314 КПК України (стор. 59-60). Крім цього, автор цей термін пропонує закріпити в п. 7-1 КПК України (додаток Б) (стор. 216-223).

У роботі значну увагу приділено підрозділу 1.3. «Зарубіжний досвід реалізації норм інституту закриття кримінального провадження судом», що є беззаперечним позитивом у роботах такої направленості (стор. 60-79). Розкриваючи питання цього підрозділу, автор детально описує досвід зарубіжних країн романо-германської та англосаксонської правової системи. Уважає такий досвід безапеляційним, корисним та цінним для вітчизняної кримінальної процесуальної системи, його беззаперечно необхідно враховувати

під час внесення змін і доповнень до чинного законодавства України. Разом з тим, автор звертає увагу на те, що слід зважати на національні правові традиції, а також на те, що тенденція до наближення національних кримінальних процесуальних законодавств і практик спричиняє опір історичних форм судочинства, які сформувалися. Не став винятком й інститут закриття кримінального провадження судом.

Розділ 2 «Підстави закриття кримінального провадження судом на стадії підготовчого судового засідання» за його назвою і за змістом має практичне значення та реалізацію. У цьому розділі детально розкрито основні підстави закриття кримінального провадження судом на стадії підготовчого судового засідання. Зокрема, у підрозділі 2.1. «Поняття та класифікація підстав закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання» автор зазначає, що підстави закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання – це процесуальні факти, що встановлює під час підготовчого провадження суд, які виключають або вказують на недоцільність подальшого здійснення кримінального провадження, зобов'язуючи останнього прийняти рішення про закриття кримінального провадження відповідно до чинного законодавства. До структури кримінальних процесуальних відносин, які виникають під час закриття кримінального провадження, необхідно віднести систему елементів тих правовідносин, у які вступають учасники підготовчого провадження з метою досягнення завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 КПК України та які забезпечені письмовим процесуальним документом – рішенням суду (стор. 90). Також розкриті юридичні (правові) підстави закриття кримінального провадження судом: а) смерть підозрюваного, обвинуваченого, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого; б) є вирок за тим самим обвинуваченням, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження за тим самим обвинуваченням; в) потерпілий відмовився від обвинувачення в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення; г) стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу; д) не встановлено достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді й вичерпано можливості їх отримати; е) прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення (стор. 106).

У підрозділі 2.2 розглядаються питання щодо характеристики окремих підстав закриття кримінального провадження судом на стадії підготовчого судового засідання. В результаті дослідження автор виявлено ряд колізійних питань і запропоновано доповнити ч. 4 ст. 284 КПК України таким положенням: «4. ...Прокурор приймає постанову про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених частиною першою цієї статті, незалежно від того, чи повідомлено особі про підозру в кримінальному провадженні, крім випадку, передбаченого абзацом четвертим цієї частини».

Також ч. 6 ст. 284 КПК не передбачає механізму ознайомлення зацікавлених учасників з матеріалами закритого кримінального провадження для оскарження його закриття, отже, його слід прописати в КПК України, зокрема: «6. ...Вказані особи за їх клопотанням вправі ознайомитися з матеріалами

закритого кримінального провадження у порядку, передбаченому частинами першою–п'ятою, шостою–дев'ятою статті 290 цього Кодексу.

Якщо обставини, передбачені пунктами 1, 2 частини першої цієї статті, виявляються під час судового розгляду, суд зобов'язаний ухвалити виправдувальний вирок.

Якщо обставини, передбачені пунктами 4-1, 5, 6, 7, 8, 9, 9-1 частини першої цієї статті, виявляються під час судового провадження, а також у випадку, передбаченому пунктами 2, 3, 4 частини другої цієї статті, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження». (стор. 132-133).

Розділ 3 «Процесуальний порядок закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання» присвячено розкриттю процесуальних аспектів порядку закриття кримінального провадження на стадії судового засідання, що є логічним продовженням другого розділу і теж має практичне спрямування. Зокрема, дисертант розпочинає із закриття кримінального провадження судом у підготовчому судовому провадженні, де автором звернута увага на те, що на практиці слідчі іноді затягують термін оформлення процесуального рішення про закриття кримінального провадження, що може негативно позначитися на подальшій долі кримінального провадження, ступені захищеності прав і законних інтересів громадян. Неприпустимим є й передчасне закриття провадження, оскільки це може засвідчувати необґрунтованість такого рішення і згодом бути скасованим прокуратурою (стор. 156). Як результат, вважає за доцільне доповнити ст. 286 положенням, відповідно до якого суд після отримання клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності повинен негайно, у строк не пізніше ніж три дні, розглянути його та прийняти відповідне рішення, зокрема: «5. Суд після отримання клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності повинен негайно, у строк не пізніше ніж за три дні, розглянути його та прийняти відповідне рішення» (стор. 157). Про це вказано і в додатку Б.

У подальшому у підрозділі 3.2. автором приділено увагу ключовим аспектам судових рішень під час закриття кримінального провадження судом у підготовчому судовому провадженні. У ході напрацювання автором визначено, що прийняття судового рішення під час закриття кримінального провадження судом у підготовчому судовому провадженні слід тлумачити як цілеспрямовану кримінальну процесуальну діяльність судді в підготовчому провадженні із застосування підстав, передбачених п. 4-1–8, 10 ч. 1 або ч. 2 ст. 284 КПК України, що передбачає інформаційний процес судового пізнання та завершується прийняттям правозастосовного акта-документа – ухвали з метою виконання завдань кримінального судочинства, передбачених ст. 2 КПК України. (стор. 172).

Висновки лаконічно і в достатньому обсязі відбивають основні результати та зроблені узагальнення поданого дослідження як положення, що виносяться на захист. Висновки повністю відповідають отриманим результатам, завданням та меті дисертаційного дослідження (стор. 178-185).

Список використаних джерел складається з 252 посилань на реферовані джерела у вітчизняних і міжнародних виданнях, наукові огляди та керівництва.

Таким чином, дисертація Мартинова Євгена Олександровича на тему «Закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання» відповідає існуючим вимогам до такого виду наукових робіт та є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання – розроблення та обґрунтування положень правового, організаційного і практичного спрямування, що пов'язані з процесуальним порядком закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій з удосконалення кримінального процесуального законодавства й судової практики його застосування..

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці

Отримані результати дисертаційного дослідження «Закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання» рекомендуються для використання у діяльності органів досудового розслідування, судових органів, закладів вищої освіти, у науково-дослідницьких розробках наукових установ, дослідниками при написанні статей та монографій, плануванні досліджень за даним напрямом.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача

Зазначене дає вагомі підстави для позитивної оцінки праці. Водночас є потреба зупинитись на деяких дискусійних положеннях, які потребують врахування, уточнення, або ж можуть стати предметом дискусії під час обговорення дисертації:

1. У роботі представлені зведені дані анкетування 415 респондентів, з них 130 прокурорів, 230 суддів, 90 адвокатів-захисників із Львівської, Житомирської, Київської, Одеської областей та м. Києва;. На нашу думку, робота лише б виграла якби автор більш ілюстративно зобразив результати опитування у вигляді таблиць, графіків, діаграм, що покращило б сприйняття та засвоєння матеріалу.

2. У підрозділі 1.1 аспірант в історичній ретроспективі розкриває генезу інституту закриття кримінального провадження судом на території українських земель (стор. 22, 25–45), у результаті чого ним виокремлено 5 етапів становлення та розвитку інституту закриття кримінального провадження судом, а також коротко розкрито їх сутність (звичаєвий (до XIII ст.); козацький (XIV ст. – до поч. XVIII ст.); імперський (XVIII ст. – XIX ст.); радянський (поч. XX ст. – 2012 рр., зважаючи на дію КПК 1960 р.); сучасний (2012 р. – наш час) періоди).

Водночас, на думку офіційного опонента, дисертант при визначенні четвертого та п'ятого етапів не повною мірою розкрив їх сутність. Так, наприклад, ним зазначається, що радянський етап припадає на період прийняття низки нормативно-правових актів (КПК 1922-го, 1927-го, 1960 років, Основи кримінального законодавства СРСР і союзних республік 1958 року (стор. 44 дис.), а сучасний – з 13.04.2012, який пов'язаний із прийняттям нового чинного на сьогодні КПК України. Із його прийняттям в новітнє законодавство України

імplementовано європейські стандарти у галузі захисту прав людини та здійснення правосуддя».

Зауважимо, що фактично кожний етап становлення та розвитку інституту закриття кримінального провадження судом характеризувався відповідними змінами в законодавстві тодішнього історичного періоду. Тому доцільніше було б чіткіше визначити сутність відповідних етапів, застосовуючи не лише метод історико-правового аналізу, а й порівняльно-правовий метод дослідження.

3. У роботі в процесі дослідження проблем закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання автор звертає увагу на недоліки законодавчої регламентації, які виникають у практичній діяльності. При цьому, дисертант не розкриває ці питання більш детально та не наводить відповідних шляхів вирішення цих проблем. На нашу думку, було б доречно такі недоліки виокремити, структурувати та більш ширше розкрити, що, у свою чергу, підсилює практичне значення такого дослідження.

4. У підрозділі 2.2 «Характеристика окремих підстав закриття кримінального провадження судом на стадії підготовчого судового засідання» дисертант, авторів не завадило б здійснити короткий аналіз наукових підходів до визначення поняття підстав закриття кримінального провадження судом з позиції кримінального процесуального законодавства, що втратило силу, або з позиції кримінального права. На підставі цього запропонувати авторське поняття підстав закриття кримінального провадження судом, позаяк при характеристиці будь-якої кримінальної процесуальної діяльності потрібно виходити з його поняття як форми мислення, способом відображення дійсності.

5. Дисертант залишив поза своєю увагою і не використав у своїй роботі декілька цілком вагомих досліджень, присвячених інституту закриття кримінального провадження, у тому числі й судом. Незважаючи на те, що окремі з них базуються на кримінальному процесуальному законодавстві України 1960 р., а також присвячені закриттю кримінального провадження на стадії досудового розслідування, їх наукові положення є невід'ємною науково-методологічною основою для розкриття сутності інституту закриття кримінального провадження, судом (Шумило М. Є. Реабілітація в кримінальному процесі України: монографія. Харків: Арсіс, 2001. 320 с.; Капліна О. В. Проблеми реабілітації у кримінальному процесі України: дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Національна юридична академія України ім. Я. Мудрого. Х., 1998. 230 с.; Степанов П. Л. Закриття кримінальних справ у зв'язку з дійовим каяттям: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2008. 220 с.; Рогатинська Н. З., Удалова Л. Д. Предмет доказування у справах, що закриваються провадженням за нереабілітуючими підставами: монографія. К.: КНТ, 2009. 150 с.; Торбас О. О. Форми закінчення досудового розслідування за кримінальним процесуальним кодексом України: монографія. Одеса: Юрид. літер., 2015. 168 с.; Боржецька Н. Л. Форми закінчення досудового розслідування : правові, теоретичні та прикладні проблеми: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Київський національний університет ім. Т. Шевченка. К., 2016. 19 с.

Водночас висловлені зауваження носять переважно уточнювальний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження.

Вони мають на меті запросити автора до наукової дискусії та врахувати зазначені зауваження у подальшій науковій розробці проблематики дослідження.

Відсутність порушень академічної доброчесності

У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Мартинова Євгена Олександровича є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам

1. Дисертаційна робота Мартинова Євгена Олександровича на тему «Закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання», що подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням. У ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання.

2. Дисертація Мартинова Євгена Олександровича на тему «Закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 р. №283), наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами від 12.07.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Мартинов Євген Олександрович на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

Декан факультету № 1
Донецького державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук
05.10.2023

Ольга КОВАЛЬОВА

Підпис Ковальової Ольги Вікторівни засвідчую

Начальник відділу
документування службової діяльності

Юлія МЕРКУЛОВА